

การสอนพหุวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้...จำเป็นจริงหรือ?

ดร.อามัลไญนี คาโอ๊ะ*

เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยืดเยื้อมาหลายปี ปัจจัยหนึ่งที่ว่าไม่ควรมองข้ามและหลายคนคงเห็นด้วย คือ วัฒนธรรม จะเห็นว่าประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความหลากหลายในด้านวัฒนธรรม หรือที่เรียกว่าพหุวัฒนธรรม ในเมื่อสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมเราจะมีวิธีการจัดการศึกษาอย่างไรให้เหมาะสมเพื่อความปรองดอง ความเข้าใจ และความสงบสุขของสังคม การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลต่างวัฒนธรรม หลายปีที่ผ่านมานักวิชาการและหน่วยงานต่างๆก็ได้พูดถึงความสำคัญและความหลากหลายของวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ไม่ควรมองข้ามเพื่อความปรองดองในสังคม เช่น

“... เรื่องของคนในสามจังหวัดชายแดนใต้เป็นเรื่องราวของคนต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา ขอให้ยอมรับความจริงข้อนี้ แม้ในประวัติศาสตร์ก็ถือว่าเป็นคนต่างเชื้อชาติกัน การแก้ปัญหาสามจังหวัดภาคใต้คิดอย่างไรก็คิดไม่ออก เพราะเราหลอกเขาว่าเขาเป็นคนไทย ซึ่งที่จริงเขาเป็นคนมลายู ตัวที่เป็นปัญหาก็คือการหลอกว่าตัวเขาเองเป็นคนไทย จึงเห็นด้วยกับนโยบายของผู้ว่าจังหวัดยะลาที่พยายามสร้างมิตร อย่างบังคับเขาเป็นคนไทย ส่งเสริมให้เขาเป็นตัวของเขา รักษาเอกลักษณ์ (identity) คนมลายูไว้ แต่ไม่ใช่ให้สิทธิเหมือนคนที่นับถือศาสนาพุทธซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดนี้...”
(ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมทย์)

“... การแก้ปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ไม่น่าจะอยู่ในรูปแบบของ การให้ แก่พี่น้องประชาชนไทยในพื้นที่นั้นในลักษณะต่างๆที่คิดว่าเขาพอใจ แต่น่าจะเริ่มที่ การเคารพ ต่อสิ่งที่พวกเขาเป็นมาและเป็นอยู่อย่างถึงราก นั่นคือการเคารพต่อรากฐานทางสังคม-วัฒนธรรมของพวกเขา ยอมรับความแตกต่างและท้ายที่สุดคือต้องยอมรับในสิทธิอัตตวินิจฉัยในการเลือกชะตากรรมของพวกเขาเอง ภายใต้กฎเกณฑ์แห่งรัฐประชาชาติสมัยใหม่” (วารสารทักษิณคดี ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 มิถุนายน-กันยายน2536)

“... ถ้าเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้งทุกชุมชนท้องถิ่นและประเทศจะมีเกียรติและศักดิ์ศรีเสมอกัน ไม่มีใครเหนือใครเพราะวัฒนธรรมมีความหลากหลาย ไม่ได้รวมศูนย์ การยอมรับและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงเป็นการกระจายเกียรติและศักดิ์ศรี เปิดทางออกอันหลากหลายและทำให้ท้องถิ่นเข้มแข็งและยั่งยืน...” (ศ.นพ.ประเวศ วะสี)

---

* ครู คศ. ๒ โรงเรียนแสงธรรมวิทยา จังหวัดนราธิวาส

การศึกษาพหุวัฒนธรรมมีความสำคัญอย่างไร

พหุวัฒนธรรมไม่ใช่มีไว้เพื่อให้นักเรียนทราบถึงกลุ่มคนเท่านั้น แต่จะต้องช่วยให้นักเรียนได้คุ้นเคยกับความคิดที่ว่ายังมีอีกหลายวิถีชีวิต ภาษา ศาสนา วัฒนธรรมและมุมมองที่แตกต่างกับของตนเอง จุดประสงค์ของหลักสูตรพหุวัฒนธรรมคือการสร้างความรู้สึกเชิงบวกที่มีต่อพหุวัฒนธรรมเพื่อที่ว่านักเรียนแต่ละคนจะได้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีคุณค่า และมีความเป็นมิตร หรือนับถือบุคคลที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกับของตน นักเรียนทุกคนมาโรงเรียนพร้อมด้วยลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะต้องได้รับการยอมรับจากครูและถือเป็นรากฐานสำหรับกิจกรรมในชั้นเรียน นั่นก็คือจะต้องมีการรับรู้ความแตกต่างมากกว่าที่จะเพิกเฉยความแตกต่างเหล่านั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญที่นักเรียนแต่ละคนจะต้องรับทราบและภูมิใจในกลุ่มชนของตนตลอดจนกลุ่มชนอื่นๆ ในชั้นเรียน การยอมรับกลุ่มชนเช่นนั้นถือเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงครูและนักเรียน หรือนักเรียนนักเรียนด้วยกัน นอกจากนี้ยังถือเป็นพื้นฐานในกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องความสัมพันธ์ เพราะฉะนั้นควรมีการเน้นลักษณะเฉพาะของกลุ่มชนในกระบวนการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาขั้นต่อไป

เตรียมความพร้อม จัดทำหลักสูตรและจัดการศึกษาอย่างไร

ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมนั้นเราต้องวางแผนเพื่อสร้างความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรทั้งในระดับชาติหรือระดับประเทศ และระดับโรงเรียน ในระดับชาตินั้นต้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาพหุวัฒนธรรมเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วย ๗ องค์ประกอบด้วยกัน คือ ๑) นโยบาย ๒) บุคลากรของโรงเรียน ๓) หลักสูตร ๔) ความร่วมมือของผู้ปกครอง ๕) กลยุทธ์การสอน ๖) สื่อการสอน และ ๗) การติดตามตรวจสอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. นโยบายของประเทศต้องสนับสนุนความหลากหลายทางวัฒนธรรม จุดประสงค์ของนโยบายควรประกอบด้วยการให้สิทธิทางกฎหมายแก่การศึกษาพหุวัฒนธรรม การอำนวยความสะดวกในการสร้างโปรแกรมและการฝึกหัดที่ส่งเสริมความแตกต่างทางวัฒนธรรมและโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันสำหรับทุกคน รวมถึงการสื่อสารกับผู้ปกครอง และประชาชนว่าการศึกษาพหุวัฒนธรรมถือว่ามีค่าสำคัญในสังคมปัจจุบัน นโยบายควรประกอบด้วยคำชี้แจงสำหรับการศึกษาพหุวัฒนธรรม และแนวทางที่ทีมงานสามารถใช้ได้ในการพัฒนาและประยุกต์ใช้กับแผนการศึกษาพหุวัฒนธรรม

๒. บุคลากรทุกคนของโรงเรียนจะต้องแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางชนชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดทัศนคติเชิงบวกต่อความแตกต่างในเรื่องกลุ่มชน ชนชาติ และศาสนา นักเรียนจะต้องได้เห็นว่าผู้บริหาร ครู และคนอื่นๆ ซึ่งมีภูมิหลังทางวัฒนธรรมและชนชาติต่างกันสามารถทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความเข้าใจว่าสังคมของเรามีการเคารพผู้คนที่

ที่มาจากต่างกลุ่ม ความเชื่อของนักเรียนมักได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์โดยตรงของนักเรียนในโรงเรียน

๓. หลักสูตร แนวคิด เหตุการณ์ ประเด็นและปัญหาต่าง ๆ จากทัศนคติและมุมมองเรื่องกลุ่มชนจะต้องรวมอยู่ในหลักสูตรของโรงเรียน หลักสูตรจะต้องแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและวิธีการดำเนินการทางสังคมที่มีต่อการศึกษาพหุวัฒนธรรมมากกว่าที่จะเป็นส่วนเสริมของรายวิชาหรือหลักสูตร นั่นย่อมหมายความว่า จะต้องมีการปรับแนวคิดของหลักสูตรโดยการทำให้นเนื้อหาชนกลุ่มน้อยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ไม่ใช่แยกออกจากหลักสูตรหรือเป็นส่วนเสริมของหลักสูตร บทบาทของครูในการใช้หลักสูตรพหุวัฒนธรรมถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ครูมีอิทธิพลมากกว่าหลักสูตรอันเนื่องมาจากค่านิยม ทัศนคติและรูปแบบการสอน นั่นจึงเป็นเหตุผลว่าทำไมจึงไม่ใช่เรื่องที่ย่ายนั้กในการสร้างหลักสูตร สื่อการสอนพหุวัฒนธรรมจะกลายเป็นของที่ไร้ประสิทธิภาพทันทีหากได้รับการนำไปใช้โดยครูซึ่งขาดความรู้เรื่องการศึกษาพหุวัฒนธรรมหรือใครก็ตามซึ่งไม่มีทัศนคติในเชิงบวกต่อเชื้อชาติ กลุ่มชน ศาสนา และวัฒนธรรม ด้วยเหตุผลนี้เอง จึงต้องมีการพัฒนาที่มงานอย่างต่อเนื่อง

๔. จากปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน การช่วยให้นักเรียนมีทักษะทางการศึกษาและการเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพกลายเป็นเรื่องที่ยากขึ้น หากว่าไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน อย่างไรก็ตามถือเป็นงานที่ท้าทายมิใช่น้อยในการได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองเนื่องจากจำนวนผู้ปกครองที่ทำงานนอกบ้านได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยให้ความสนใจการเรียนของลูกหลานของตน โรงเรียนจึงต้องพยายามพิจารณาแนวทางให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนมากขึ้น โรงเรียนจะต้องระวังถึงการขาดความสนใจของผู้ปกครอง ทั้งนี้ถือเป็นหน้าที่ของโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและตอบรับการมีส่วนร่วมจากภายนอก

๕. ครูจะต้องมีความชำนาญในการใช้หลักสูตรการศึกษาพหุวัฒนธรรมในส่วนของกลยุทธ์ทางการสอน ความร่วมมือและการมีปฏิสัมพันธ์ ในหลักสูตรการศึกษาพหุวัฒนธรรมนั้น นักเรียนจะต้องได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันในการแสดงออกซึ่งความรู้สึกและอารมณ์ของการมีส่วนร่วมในการสนทนาและการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนในชั้น ครูที่ชอบสั่งถือเป็นจุดอ่อนในการสอน อย่างไรก็ตาม จะสังเกตได้ว่า เมื่อมีการสอนเรื่องพหุวัฒนธรรม ความหลากหลายถือเป็นเรื่องที่มีค่าและเป็นส่วนสำคัญของเนื้อหา

๖. สื่อการสอนในโรงเรียนจะต้องสอดคล้องกับประสบการณ์ด้านกลุ่มชน ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

7. การศึกษาพหุวัฒนธรรมจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับแผนการประเมิน ติดตาม และตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมสามารถบรรลุผลได้จริง การศึกษาพหุวัฒนธรรมถือเป็นความรับผิดชอบร่วมของโรงเรียนและทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายในโรงเรียน โปรแกรมการประเมินที่

ได้รับการสร้างมาจากแนวคิดที่ดีและมีประสิทธิภาพจะทำให้ได้ผลตอบรับและสามารถกำหนดว่ามาตรฐานพหุวัฒนธรรมจะสามารถตอบสนองแนวทางของโรงเรียนในการติดตามดูแลการพัฒนาของการศึกษาพหุวัฒนธรรมหรือไม่

การเตรียมความพร้อมในระดับโรงเรียนนั้น โรงเรียนจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายส่วนกลาง คือ 1) ต้องพัฒนานโยบายและกลยุทธ์การใช้การศึกษาพหุวัฒนธรรมของตนเอง 2) พัฒนาและสร้างโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพและการอบรมให้กับบุคลากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้แน่ใจว่ามีการตระหนักถึงความเป็นพหุวัฒนธรรมระหว่างบุคลากร ตรวจสอบทัศนคติ เพิ่มความรู้ ทักษะในการศึกษาระหว่างวัฒนธรรม การจัดการกับเหตุการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ อคติ การแบ่งแยกเชื้อชาติและศาสนาในการตัดสินใจ ตลอดจนสร้างความคุ้นเคยให้กับบุคลากรในเรื่องแหล่งต่างๆที่เอื้อต่อการศึกษาพหุวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ ๓) กำหนดจุดประสงค์เพื่อเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติจากนโยบายส่วนกลาง เช่น พัฒนานักเรียนให้เกิดความมั่นใจและความเคารพตนเองและภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์โดยไม่คำนึงถึงหน้าตา ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ความสามารถทางกายและสติปัญญาโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษา ตระหนัก เข้าใจ และชื่นชมความแตกต่างทางวัฒนธรรม และนักเรียนจะต้องเข้าใจการพึ่งพาอาศัยของสมาชิกทุกคนบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม และ ๔) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อระบุประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม

หลักสูตรพหุวัฒนธรรมควรเป็นอย่างไร

การศึกษาพหุวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมในสังคมโดยคำนึงถึงความรู้ด้านพหุวัฒนธรรมและทักษะที่ผู้เรียนนำมาใช้ในห้องเรียน หลักสูตรที่เป็นพหุวัฒนธรรมถือว่ามีความกว้างขวางมาก เนื่องจากหลักสูตรดังกล่าวจะต้องใช้ได้กับนักเรียนทุกคน อีกทั้งยังเน้นที่ประสบการณ์ ความรู้และความสามารถของนักเรียนแต่ละคนซึ่งมีกลุ่มวัฒนธรรมแตกต่างกันออกไป หลักสูตรจึงต้องระบุความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชุมชน โรงเรียน พ่อแม่ นักเรียนและทีมงานไว้ในปฏิทินแผนงาน เช่น เดือนรอมฎอน ซึ่งเป็นช่วงถือศีลอดของชาวมุสลิม หรือวันตรุษจีนซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวโรงเรียนไม่ควรจัดให้มีกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจ นอกจากนี้หลักสูตรดังกล่าวยังต้องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพัฒนาคำถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนอีกด้วย นักเรียนควรทราบว่าสิ่งต่าง ๆ ที่กระทำนั้นมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมของตนอย่างไร เพื่อที่ว่าพวกเขาจะได้ทำการตรวจสอบว่าสิ่งต่าง ๆ ได้รับการอธิบายออกมาเป็นภาษาหรือเสนอในหลายวิธีได้อย่างไรไม่ว่าจะในทางกายภาพ สังคมหรือการเมือง นักเรียนจะได้สร้างการสนทนากับครอบครัวและสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มวัฒนธรรมตลอดจนเพื่อน ๆ

นักเรียนจะได้เรียนรู้ที่มาของค่านิยม ทักษะและพฤติกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้พวกเขายังจะได้เรียนรู้ที่จะเข้าใจและยอมรับความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ แม้ค่านิยมบางประการจะเป็นที่ชื่นชอบของสังคม แต่ครูก็ไม่ควรจะเจาะจงที่ค่านิยมดังกล่าว แต่ครูควรสร้างมาตรฐานของพฤติกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเคารพผู้อื่น ทั้งนี้ครูควรเน้นที่การพัฒนาทักษะที่มีต่อค่านิยมเพื่อให้เข้าใจถึงแหล่งที่มาจนกระทั่งนักเรียนสามารถมีตัวเลือกในเรื่องของค่านิยมและพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่ออยู่ในชั้นเรียน นักเรียนควรจะมีคามประนีประนอมในเรื่องวัฒนธรรมตลอดจนความเข้าใจเกี่ยวกับโลก พวกเขาควรเรียนรู้เพื่อให้สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ รวมถึงยอมรับและเคารพในความแตกต่าง นักเรียนควรเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมาใช้เป็นสิ่งที่ทำให้งานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ครูต้องพึงระลึกไว้เสมอว่าความฉลาดหรือสติปัญญาในแต่ละวัฒนธรรมนั้นได้รับการตีค่าต่างกัน การเลือกเนื้อหาจากมุมมองการศึกษาพหุวัฒนธรรมจะต้องคำนึงว่าเนื้อหาสามารถเข้าถึงทุกกลุ่มวัฒนธรรม สามารถประเมินภูมิหลังทางวัฒนธรรมและสังคมของนักเรียนทุกคน เนื้อหาเข้ากันได้ดีกับการเรียนรู้และการสอนที่สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักที่มีต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม ต้องมีการวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณก่อนมาประยุกต์ใช้ และหลักสูตรทั้งหมดของโรงเรียนต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมของนักเรียนและชุมชน

รูปแบบการเรียนรู้และแนวทางในการจัดการศึกษามืออาชีพประกอบอะไรบ้าง

การศึกษาพหุวัฒนธรรมทุกรูปแบบนั้นเน้น “มนุษย์สัมพันธ์” และการผสมผสานลักษณะต่าง ๆ ดังนั้นหลักสูตรที่ได้จึงจะเป็นการเน้นในเรื่องกลุ่มชนชาติและวัฒนธรรมในเชิงบวกเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียนและลดความตึงเครียดเรื่องวัฒนธรรมและเชื้อชาติในชั้นเรียนลง เพื่อบรรลุเป้าหมายรูปแบบเหล่านี้ต้องใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ค่อนข้างมาก เช่น ใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการวิพากษ์วิจารณ์ ใช้ทักษะทางภาษา ตรวจสอบประเด็นหรือมุมมองต่าง ๆ ในเรื่องวัฒนธรรม หรือใช้วิธีการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนใช้ทักษะการตัดสินใจเพื่อสร้างความพร้อมให้กับนักเรียนในการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวต่อสังคม

ปัจจุบันการศึกษาพหุวัฒนธรรมมีรูปแบบการเรียนรู้ ๓ รูปแบบ คือ

๑. รูปแบบที่เน้นเนื้อหา (content-oriented program) มีเป้าหมายเพื่อรวมเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มชนมาไว้ในหลักสูตร เพื่อเพิ่มความรู้ให้กับนักเรียน และมีจุดมุ่งหมาย คือ เพื่อพัฒนาเนื้อหาของวัฒนธรรมตลอดจนการมีวินัย ผสมผสานมุมมองและแง่มุมต่าง ๆ ในหลักสูตร และเพื่อเปลี่ยนแปลงหลักการและกระบวนการทัศน์ของหลักสูตร

๒. รูปแบบที่เน้นตัวนักเรียน (student-oriented program) รูปแบบนี้ไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหรือบริบททางสังคมด้านการศึกษา แต่จะช่วยให้ให้นักเรียนที่มีวัฒนธรรมและภาษาต่างกันได้รวมเข้าเป็นหนึ่งเดียว รูปแบบนี้มักใช้ภูมิหลังทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของนักเรียนเป็นเกณฑ์

๑. รูปแบบที่เน้นสังคม (socially – oriented program) รูปแบบนี้พยายามที่จะปฏิรูปการสอนและบริบททางวัฒนธรรมของการสอนซึ่งไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มการบรรลุผลทางการศึกษาหรือเพิ่มองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม แต่รูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความปรองดองด้านวัฒนธรรม และเชื้อชาติตลอดจนลอคอคติต่าง ๆ

เป้าหมายของการศึกษาพหุวัฒนธรรม คือ การมีส่วนร่วมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังนั้นแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นต้องประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้

๑. การเปลี่ยนแปลงตนเอง ในฐานะครูผู้สอนนั้นต้องตรวจสอบความอคติ ความลำเอียง และข้อสันนิษฐานของครูมีผลต่อการสอนและประสบการณ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างไร นอกจากนี้ยังต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้คนและสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว เมื่อมีการเข้าใจในประสบการณ์ชีวิต แล้วก็เข้าใจโลกและความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งนี้ครูต้องมีความรับผิดชอบต่อนักเรียนในการจัดการความลำเอียงและตรวจสอบว่ามีใครบ้างที่บรรลุผลจากรูปแบบการสอนนี้ ถ้าหากต้องการเป็นนักการศึกษาพหุวัฒนธรรมที่ดี และเป็นนักการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ครูจะต้องทำการตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงตนเองก่อน

๒. การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนและระบบการเรียนการสอน การศึกษาพหุวัฒนธรรมต้องมีการตรวจสอบอย่างมีวิจารณญาณในหลายด้าน การเปลี่ยนของโรงเรียนพหุวัฒนธรรมประกอบด้วย

- ๑) การสอนเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง คือจะต้องแสดงให้เห็นประสบการณ์ของนักเรียนต่อชั้นเรียน ทำให้การเรียนรู้มีชีวิตชีวาและมีปฏิสัมพันธ์ ต้องทำการตรวจสอบว่าวิธีการสอนและรูปแบบการสอนที่มีเป็นการส่งเสริมให้เกิดระบบการกวดขันหรือไม่ วิธีการกวดขันที่พบ เช่น การติดตามจะต้องเปิดเผยและเป็นการตรวจสอบอย่างมีวิจารณญาณ ลักษณะการเรียนและการสอนในโรงเรียนจะต้องมุ่งเน้นที่นักเรียนมากกว่าคะแนนสอบหรือการจัดระดับของโรงเรียน จะต้องมีภาระที่การคิดอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ ทักษะการเรียนรู้และการตระหนักทางสังคมตลอดจนความเชื่อและการไตร่ตรอง การสอนจะต้องให้นักเรียนมีศักยภาพที่เท่าเทียมกันในการบรรลุผลในฐานะผู้เรียน วิธีการสอนจะต้องมีความยืดหยุ่นมากพอสำหรับความแตกต่างของรูปแบบการเรียนที่มีในทุกชั้นเรียน
- 2) สื่อการเรียนการสอน ควรจะรวมความคิดเห็นที่แตกต่างและมุมมองของนักเรียน นักเรียนทุกคนควรจะได้รับภาระที่คิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับสื่อ ต่าง ๆ เช่น พวกเขากำลังฟังใครอยู่ พวกเขาไม่ฟังใครบ้าง ทำไมถึงผลิตภาพยนตร์แบบนั้นอะไรคือความลำเอียงของผู้เรียนที่มีในงานเขียน และ
- 3) การสนับสนุนของโรงเรียนและบรรยากาศในชั้นเรียน ครูจะต้องเตรียมการที่ดีในการส่งเสริมบรรยากาศเชิงบวกให้แก่แก่นักเรียนทุกคน วัฒนธรรมของโรงเรียนทั้งหมดจะต้องได้รับการตรวจสอบอย่างใกล้ชิดเพื่อหาว่าวัฒนธรรมดังกล่าวส่งเสริมให้เกิดการกวดขันหรือไม่ ลำดับชั้นในโรงเรียนจะต้องได้รับการตรวจสอบเพื่อประเมินว่าลำดับชั้นดังกล่าวช่วยให้เกิดการสอนที่ดีสำหรับครูทุกคน

๑. การเปลี่ยนแปลงสังคม เป้าหมายของการศึกษาพหุวัฒนธรรมคือการมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงของสังคม การนำไปใช้งานและการรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม และความเท่าเทียมกันของสังคมแทนที่จะเน้นที่การสอนเพื่อให้ได้คะแนนที่สูง ดังนั้นการศึกษาพหุวัฒนธรรมจึงต้องใช้ทั้งการเปลี่ยนแปลงของตนเองและของโรงเรียน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคมในโรงเรียน สามารถสร้างความยุติธรรมและความเท่าเทียมในสังคมได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว ก็จะถือว่าบรรลุเป้าหมายของการศึกษาพหุวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

ครูที่สอนในชั้นเรียนพหุวัฒนธรรมจะต้องมีใจกว้าง รวมถึงจะต้องรู้จักนักเรียนของตนทั้งในและนอกห้องเรียน หากครูยังลังเลที่จะเปิดใจกว้าง ชั้นเรียนนั้นก็จะเป็นการก้าวหน้า และนักเรียนก็จะเกิดความบาดหมางกัน ครูต้องมีความสนใจนักเรียน ไม่กลัวในเรื่องต่างๆ ควรพยายามทำในสิ่งใหม่ๆ หรือสิ่งที่แตกต่างออกไป และต้องมั่นใจว่าจะสามารถจัดการสิ่งต่างๆ ได้ นอกจากนี้ครูยังต้องไม่มีความลำเอียง เข้าข้างนักเรียนคนใดคนหนึ่ง นอกจากการเปิดใจกว้างแล้ว ครูยังต้องทราบถึงรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนในห้องเรียนอีกด้วย นั่นคือครูจะต้องเข้าใจรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเติบโตขึ้นในวัฒนธรรมที่ต่างกัน ความแตกต่างทางภาษาเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ครูจะต้องคำนึงถึง

ขั้นตอนที่มีความสำคัญในการสอนนักเรียนให้รู้สึกสบายใจในภูมิหลังของตน คือการกระตุ้นและแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ เมื่อมีการแบ่งกลุ่มนักเรียน ครูควรจะให้ให้นักเรียนซึ่งมีภูมิหลังต่างกัน ได้อยู่ด้วยคำว่า “ภูมิหลังที่ต่างกัน” หมายถึงนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้ต่างกัน การแบ่งกลุ่มนักเรียนที่ใส่ใจกับสังคมและทำงานร่วมกัน จะทำให้ครูสามารถอธิบายถึงความแตกต่างได้เป็นอย่างดี และเมื่อมีการทำงานร่วมกันนักเรียนก็จะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันจากการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม ครูก็จะสามารถพัฒนาชั้นเรียนพหุวัฒนธรรมได้ต่อไป กระบวนการเรียนรู้และกลยุทธ์การสอนซึ่งจะทำให้การศึกษาพหุวัฒนธรรมประสบความสำเร็จที่สามารถนำมาใช้มีดังนี้

๑) กลยุทธ์การเข้าถึง ครูควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งมีภูมิหลังทางวัฒนธรรมต่างกัน วางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรม ประเมินค่าการเรียนรู้โดยพิจารณาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความสามารถเพื่อที่ว่านักเรียนจะได้แลกเปลี่ยนและร่วมประเมินค่าความรู้ ทักษะและพรสวรรค์ของผู้อื่นและใช้กลยุทธ์การเรียนรู้แบบร่วมมือในสภาพการเรียนรู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตยและไม่มีการแข่งขันเพื่อแสดงให้เห็นแนวทางในการบรรลุข้อตกลงโดยการเจรจา

๒) กลยุทธ์ความเข้าใจอย่างมีวิจารณญาณ ครูควรใช้ประสบการณ์ของนักเรียนเป็นจุดเริ่มต้นในการตรวจสอบและยินยอมให้นักเรียนนิยามถึงวัฒนธรรมด้วยภาษาของพวกเขาเอง ให้นักเรียนได้มีการพัฒนาการสนทนากับครอบครัวและสมาชิกคนอื่น ๆ ในเรื่องการปฏิบัติ ความคิด หรือความสัมพันธ์ที่มีในวัฒนธรรม ให้นักเรียนได้ตรวจสอบความแตกต่างทางวัฒนธรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น ตรวจสอบว่าวัฒนธรรม บทบาทและภาษาของคนมีผลอย่างไรในการสร้างสรรค์ การ

อธิบาย การตีความและการรักษา ควรจะคัดค้านความคิดที่ว่าวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของไทยมีความเป็นหนึ่งเดียว ตรวจสอบข้อสันนิษฐานทางวัฒนธรรมรวมถึงคัดค้านความคิดเรื่อง Ethnocentriciam (ความคิดที่ว่าวิถีชีวิตของตนนั้นเป็นธรรมชาติหรือคืออยู่แล้วและเป็นวิธีที่ดีกว่าของผู้อื่น) และใช้กิจกรรมซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมรวมถึงการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความเชื่อหรือการปฏิบัติในวัฒนธรรมของตนเอง

๓) กลยุทธ์การส่งเสริมวัฒนธรรม ครูควรส่งเสริมการสนทนาข้ามวัฒนธรรมทั้งในชั้นเรียนและในโรงเรียน เชิญสมาชิกของกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนมุมมองและเรื่องราวรวมถึงการสร้างความรู้เข้าใจว่าไม่มีบุคคลใดเป็นเจ้าของวัฒนธรรมทั้งหมด ครูควรหลีกเลี่ยงทัศนคติตายตัว (Stereotype) และควรระวังหลีกเลี่ยงอันตรายเป็นทัศนคติตายตัวที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรม ควรจะให้แง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รู้ถึงแง่มุมต่างๆ เน้นประสบการณ์และการสนทนาระหว่างครู ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ ผ่านการมีประสบการณ์ เช่น เพื่อนทางจดหมาย เพื่อนโรงเรียน โรงเรียนสาขา หรือการทำสนศึกษา

เอกสารอ้างอิง

www.hppthai.org/network/peace/peace.pdf.

Department of Education & Training and Children. 2005. **Multicultural Education Curriculum Support Paper**. (online). www.decs.act.gov.au/publicat/pdf/multsum3.pdf

Fish, L. 2005. Building Blocks : **The First Steps of Creating a Multicultural Classroom**. (online). www.edchange.org/multicultural/papers/bu8ildingblocks.html.

Gorski, C. P. 2005. **Working Definition : Edchange Multicultural Pavilion**. (online). www.edchange.org/multicultural/initial.html

Gomez, A.R. 2005. **Teaching with a Multicultural Perspective**. (online). www.ericdigests.org/1992-5/perspective.html

INTIME.2005. **Multicultural Benchmarks for Assessing and Maintaining an Effective Multicultural School**. (online). www.Intime.uni.edu/multiculture/school/benchmarks.html

Keith, W. 2005. **Multicultural Education** (online) www.edchange.org/multicultural/papers/keith.html